

Kristianstads
kommun

www.kristianstad.se

Riktlinjer för kamerabevakning

Fastställd av Kommunstyrelsen 2019-09-25 att gälla från och med 2019-09-26

Innehållsförteckning

Varför riktlinjer?	4
Innan kameror övervägs	4
En kompletterande skyddsåtgärd	4
Förebyggande åtgärder	4
Kamerabevakning	5
Gällande lagstiftning	5
Vad avses med kamerabevakning enligt kamerabevakningslagen?	5
Vad gäller enligt dataskyddsförordningen?	6
Behandla för berättigade ändamål	6
Principen om uppgiftsminimering	7
Identifiera er rättsliga grund	7
Informera mera	7
Spara mindre	7
Se över säkerheten	7
Tystnadsplikt	7
Förhandla med facket	8
Ansvarsfördelning inom kommunen	8
Ansvar för tillstånd, information och hantering av inspelat material	8
Förteckning	9
Uppföljning av kamerabevakning	9
Ansvar för behandling av personuppgifter	9
Tillsynsmyndighet	9
Tillstånd	10
När behövs tillstånd?	10
Ansökan om tillstånd	10
Förutsättningar för tillstånd	11
Gäller tidigare tillstånd?	12
Beslut om tillstånd	13
Ändrade förhållanden	13
Kamerabevakning som inte är tillståndspliktig	13
Särskilt angivna undantag	13
Information om kamerabevakningen	14
Krav på tydlig och klar information	14
Undantag från upplysningskravet och rätten till information	15
Särskilt om arbetsgivarens upplysningsplikt	16
Några särskilda platser med kamerabevakning	16
Kamerabevakning på arbetsplatsen	16
Skola	17
Skolgårdar	17
Särskilt om skolfasader	17
Inomhus i en skolbyggnad	17
Kamerabevakning inom vård och hemtjänst	18
Drönare	19
Vilka regler gäller?	19
Krävs det tillstånd enligt kamerabevakningslagen för drönare?	19

Var får jag flyga med drönare?.....	20
Informationsplikten.....	21
Vad händer med tidigare beviljade tillstånd?	22
När använder vi drönare i kommunen?	22
Hantering av bevakningsmaterial	22
Hur ska bild- och ljudmaterial från kamerabevakning skyddas?.....	22
Hur länge får man spara material från kamerabevakning?	23
Tystnadsplikt och utlämnande av material från kamerabevakning.....	23
Bild- och ljudmaterial	23
Integritetsskyddskäl.....	23
Offentlighets- och sekretesslagen gäller för myndigheter	24
Sekretess som huvudregel med undantag för domstolar	24
Utlämnande till en brottsbekämpande myndighet.....	24
Utlämnande till kommuner och myndigheter som ansvarar för räddningstjänst	25
Även andra regler om sekretess till skydd för enskilda kan bli tillämpliga.....	25
Förteckning över kamerabevakning.....	25
Ansvar för utlämnande av allmän handling.....	25
Begäran om registerutdrag enligt dataskyddsförordningen	26
Vad händer om kommunen bryter mot bestämmelserna?.....	26
Samma sanktioner	26
Administrativ sanktionsavgift	26
Skadestånd och andra varningar	27

Varför riktlinjer?

Reglerna för kamerabevakning ändrades den 25 maj 2018 när EU:s nya dataskyddsförordning¹ började gälla. Dessutom började kamerabevakningslagen² gälla den 1 augusti 2018.

För att säkerställa behovet av integritet och effektiv bevakning gäller följande riktlinjer för kameraanvändning. Riktlinjerna tydliggör Kristianstads kommuns förhållningssätt vad gäller användning av övervakningsutrustning.

Innan kameror övervägs

En kompletterande skyddsåtgärd

Kamerabevakning av personer innebär ett ingrepp i enskilds personliga integritet. Innan kameror övervägs ska därför förebyggande åtgärder övervägas.

Kamerabevakning ska endast bedrivas då intresset av sådan övervakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad. Installation av bevakningssystem med kamera ska därför ses som en kompletterande skyddsåtgärd då andra insatser visat sig vara otillräckliga. Det är alltså av betydelse att veta vilka alternativa och kompletterande åtgärder som finns. Brottsförebyggande åtgärder ska först inventeras och prövas. Om tänkbara andra åtgärder är enklare att använda, billigare och mer effektiva ska kamerabevakning inte ske.

Förebyggande åtgärder

I första hand bör exempelvis följande förändringar övervägas

- borttagande av träd, buskar och plank som skymmer sikten och förhindrar insyn liksom andra skrymslen och smala passager
- en översyn av förvaringen och märkningen av stöldbegärligt gods
- översyn av dörrar och fönster vad avser materialval, konstruktion m.m.
- installation- och översyn av lås- och larmsystem
- behov av kompletterande belysning
- borttagande av brännbart material såsom närliggande förråd, containers, papperskorgar liksom annat material som kan användas vid anläggande av brand
- översyn av tillträdesrutiner och lokalutformning
- ändring av användningen av lokaler i fastigheten som ger fler besökare och användning en större del av dygnet
- förläggning av gång och cykelvägar, motionsslingor och bilvägar förbi utsatta fastigheter

¹ GDPR 2016/679

² Kamerabevakningslag 2018:1200

- ombyggnad- och nybyggnation i närheten som medför att området befolkas i högre utsträckning
- rörelsestyrda vattenkranar som inte går att lämna öppna
- andra liknande åtgärder som försvårar eller motverkar det oönskade beteendet, exempelvis avstängning av öppet WiFi
- i skola ökad vuxennärvaro och elevskyddsombud
- ökad rondering av väktare

Så kallad "dummy", kameraattrapp och falsk skyltning att videobevakning sker trots att det inte finns någon, får inte användas.

Kamerabevakning

Gällande lagstiftning

Dataskyddsförordningen gäller för all personuppgiftsbehandling, vilket även innefattar personuppgiftshantering i bild. Dataskyddsförordningen är en EU-rättsakt och gäller framför svensk lag. Kamerabevakningslagen är en kompletterande svensk nationell lagstiftning till dataskyddsförordningen och gäller för den som kamerabevakar i Sverige. I det fall den som kamerabevakar gör det på en plats dit allmänheten har tillträde och är en myndighet (eller utför en uppgift av allmänt intresse) krävs tillstånd enligt kamerabevakningslagen. Oavsett om kamerabevakningen kräver tillstånd enligt kamerabevakningslagen eller inte så ska reglerna om personuppgiftsbehandling i dataskyddsförordningen alltid följas.

Vad avses med kamerabevakning enligt kamerabevakningslagen?

Med kamerabevakning avses enligt 3 § kamerabevakningslagen

- a) att en tv-kamera, ett annat optisk-elektroniskt instrument eller en därmed jämförbar utrustning, utan att manövreras på platsen, används på ett sätt som innebär varaktig eller regelbundet upprepade personbevakning,
- b) att en separat teknisk anordning för avlyssning eller upptagning av ljud används i samband med sådan användning av utrustning som avses i 1 §, eller
- c) att en separat teknisk anordning används för att behandla bild- och ljudmaterial som tagits upp med sådan utrustning som avses i 1 § eller 2 §.

I princip alla typer av kameror omfattas där bildupptagningen förmedlas vidare till en elektronisk bildskärm eller lagras på ett elektroniskt medium – oavsett om materialet spelas in eller ej.

Med att utrustningen används utan att manövreras på platsen avses att den fortlöpande hanteringen av utrustningen sker på ett ställe som är klart åtskilt från den plats där utrustningen finns. Utrustning som finns i användarens omedelbara närhet och som styrs av användaren är därmed manövrerad på platsen. Lagen omfattar därför inte handhållna kameror eller annan därmed jämförbar utrustning och inte heller kameror som på annat sätt är kroppsburna. Lagen omfattar normalt inte heller användning av exempelvis en

webbkamera, utrustning för videokonferens, en kamera placerad på vindrutan i en bil eller en kamera fäst på ett cykelstyre.

Av punkten 2 framgår att med kamerabevakning avses även att en separat teknisk anordning för avlyssning eller upptagning av ljud används i samband med användning av sådan utrustning som avses i punkten 1. Exempel på sådana anordningar är mikrofoner och radiosändare som inte är inbyggda i utrustning som omfattas av punkten 1.

Slutligen framgår av punkten 3 att med kamerabevakning avses också att en separat teknisk anordning för att behandla upptaget bild- och ljudmaterial används. Exempelvis avses användning av separata anordningar för att lagra inspelad film.

För att det ska vara fråga om kamerabevakning enligt punkten 1 krävs dessutom att utrustningen används på ett sätt som innebär varaktig eller regelbundet upprepad personbevakning. Med personbevakning avses att personer kan identifieras genom bevakningen. Det krävs att sådana kännetecken kan iakttas som gör att man utan större osäkerhet kan skilja de personer som iakttas från andra personer. Det kan ske om hela personen eller personens ansikte syns tydligt. Utmärkande klädsel, speciella kroppsrörelser eller särskild kroppsbyggnad kan också möjliggöra identifiering. Även värmekameror och liknande utrustning kan därför möjliggöra personbevakning om enskilda kan identifieras av de bilder som kamerorna genererar.

Med varaktig personbevakning avses t.ex. bevakning med en kamera som under en längre tid är placerad på eller riktad mot en plats där människor normalt vistas. I kravet på regelbundenhet ligger att det i första hand ska vara fråga om tillfällen som ligger relativt nära varandra i tiden. Bevakning vid tillfällen som är mer utspridda kan emellertid också betraktas som regelbunden om det är fråga om systematisk användning av bevakningsutrustning. Även utplacering och användning av kameror på platser där människor passerar mer sällan men med viss regelbundenhet, exempelvis i närheten av en gångstig i skogen, omfattas av lagens tillämpningsområde. Om kameran används på ett sätt som endast innebär enstaka fall av helt kortvarig personbevakning är lagen dock inte tillämplig.

Vad gäller enligt dataskyddsförordningen?

När vi kamerabevakar människor innebär det att vi behandlar personuppgifter. Därför måste vi alltid följa dataskyddsförordningen när vi filmar människor.

Nedan följer en summering av vad som är viktigt att tänka på för att leva upp till kraven i dataskyddsförordningen och kamerabevakningslagen.

Behandla för berättigade ändamål

Personuppgifter får bara samlas in för "särskilda uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål" säger dataskyddsförordningen. Detta betyder att bilderna – efter att ha samlat in personuppgifter för ett syfte - inte senare kan användas för andra syften.

Principen om uppgiftsminimering

Bevaka så få personer som möjligt för att uppnå ert syfte med bevakningen. Om vi exempelvis vill bevaka en skolkorridor vid skolmatsalen ska vi begränsa kamerans upptagningsområde till just skolkorridoren, och inte filma sittande elever i skolmatsalen. Fundera över om vi behöver kunna identifiera personer på bilden. Om inte, så kan bilden exempelvis maskas för att alltså begränsa personuppgiftsbehandlingen.

Identifiera er rättsliga grund

Man måste också ha stöd i dataskyddsförordningen för sin personuppgiftsbehandling. Detta kallas att ha en rättslig grund för behandlingen. De rättsliga grunderna återfinns i artikel 6 dataskyddsförordningen. Myndigheter och andra inom offentlig verksamhet kommer främst att använda grunderna rättslig förpliktelse, uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning och avtal. Myndigheter får inte längre kamerabevaka (behandla personuppgifter) med stöd av en intresseavvägning som rättslig grund, vilket vi kunde göra tidigare enligt personuppgiftslagen.

Informera mera

När vi behandlar personuppgifter, vilket vi gör om vi filmar någon, måste vi informera personen i fråga att vi behandlar dennes personuppgifter. Vi måste bl.a. sätta upp en skylt som tydligt informerar om att vi bedriver bevakning och kontaktuppgifter till er som bevakar. Se nedan Information om kamerabevakningen.

Spara mindre

En viktig regel i förordningen är att man inte får spara personuppgifter längre än vad som är nödvändigt. Hur länge det är nödvändigt att spara personuppgifterna beror på vad vi behöver personuppgifterna till, d.v.s. vilket som är det identifierade syftet med behandlingen. Det är även viktigt att vi bara bevakar den yta som vi måste filma med hänsyn till ändamålet. Begränsa därför kamerans upptagningsområde. Fundera över om alla ytor som syns på bilden verkligen behöver ses. Om inte, så kan bilden exempelvis maskas (fysiskt eller maskinellt – mjukvarumaskning är i sig en behandling av personuppgifter) för att begränsa personuppgiftsbehandlingen. Gallringstid ska finnas i den angivna nämndens dokumenthanteringsplan.

Se över säkerheten

Tänk på att skydda personuppgifterna som hanteras, så att de inte stjäls eller oavsiktligt raderas eller ändras. I det innefattar även att begränsa de som hos er har tillgång till uppgifterna, så att endast de som verkligen har behov av uppgifterna kan nå dem. Som tumregel kan sägas att kraven på säkerheten ökar i takt med hur pass känsliga personuppgifter man behandlar. Exempelvis kan material och eller servrar låsas in i säkerhetsskåp/dataskyddsskåp med godkänd stöldskyddsmärkning.

Tystnadsplikt

All information som man får reda på i anledningen av kamerabevakningen är belagd med tystnadsplikt. Se nedan avsnitt *Tystnadsplikt och utlämnande av material från kamerabevakning*.

Förhandla med facket

Var uppmärksam på de bestämmelser som finns i 11-14 §§ medbestämmandelagen³ avseende arbetsgivares förhandlingskyldighet med facket.

Ansvarsfördelning inom kommunen

Ansvar för tillstånd, information och hantering av inspelat material

I Kristianstads kommun används fyra typer av kamerabevakning för skydd av fastigheter, verksamheter och personal.

- Central kamerabevakning
- Lokal kamerabevakning a)
- Lokal kamerabevakning b)
- Mobil kamerabevakning

Det övergripande ansvaret för kamerabevakningen och dess användning vilar på Räddningstjänsten. Därefter kan ansvaret för ansökan om tillstånd och dokumentation av ej tillståndspliktig kamerabevakning och hantering av inspelat material variera beroende på om det rör sig om central, lokal eller mobil kamerabevakning.

Med *central kamerabevakning* menas utvändigt kamerabevakning på fastigheter med rörelsedetektion som larmar och tändar upp kamera kopplad till larmcentralen för åtgärd. Ansvaret för den tekniska installationen och funktionen för central kamerabevakning vilar på Räddningstjänsten. Räddningstjänsten utser i sin tur vem som ska vara ansvarig för anläggningen. För en skola kan det t.ex. vara rektor eller skolchef.

Lokal kamerabevakning innebär:

- a) Invändig kamerabevakning med egen eller gemensam server. Till exempel intern kamerabevakning på en skola eller i rådhuset. Verksamheten är ensamt ansvarig för denna kamerabevakning.
- b) Invändig eller utvändigt kamerabevakning utan inspelning, d.v.s. överföring av video i realtid från kamera till skärm vid exempelvis porttelefoner eller vid platser då till exempel entréer behöver kunna kontrolleras fortlöpande.

Verksamheten är ensamt ansvarig för denna kamerabevakning och samma regler för tillstånd gäller – även om inspelning inte sker. Räddningstjänsten kan ge stöd och vid förekommande fall samordna detta. Räddningstjänsten ansvarar även för uppföljning av den lokala kamerabevakningen.

Vad gäller *mobil kamerabevakning*, som gäller ej fast utrustning som används då hotbild kring eller i ett visst objekt ökat, ansvarar Räddningstjänsten.

³ Lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Förteckning

Det ankommer på systemförvaltaren att upprätta en förteckning över installerad kamerabevakning för central kamerabevakning. Ansvarig för lokal kamerabevakning ansvarar för att skicka upprättad förteckning till systemförvaltaren.

Förteckningen ska omfatta samtliga övervakningsutrustningar. Av förteckningen ska framgå följande:

- vad som övervakas
- antal kameror
- ritning över lokalen med kameraplacering och fast möblering
- vilken utrustning och vilket program som används
- kontaktperson hos användaren och systeminstallatören
- teknisk beskrivning
- loggbok eller driftjournal i vilket alla kontroller, underhåll, fel m.m. antecknas

Uppföljning av kamerabevakning

Samtliga förvaltningar och bolag ska minst en gång per år inge redovisning till Räddningstjänsten av övervakningsutrustning - både sådan kamerabevakning som kräver tillstånd och sådan kamerabevakning som inte kräver tillstånd.

Systemförvaltaren ska utifrån inlämnade redovisningar från förvaltningarna sammanställa en rapport till avdelningschefen larmcentralen och räddningschefen.

Minst en gång vartannat år ska Räddningstjänsten ompröva beslut om central kamerabevakning. Anläggningsägare ska minst en gång vartannat år ompröva beslut om lokal kamerabevakning.

Ansvar för behandling av personuppgifter

Personuppgiftsansvarig enligt dataskyddsförordningen är den organisation som bestämmer för vilka ändamål uppgifterna ska behandlas och hur behandlingen ska gå till. Det är den personuppgiftsansvarige som ska se till att den behandling av personuppgifter som utförs är tillåten. Definitionen personuppgiftsansvarig innebär för en förvaltning att det är den kommunala nämnden, själva myndigheten, som är personuppgiftsansvarig. Själva ansvaret som personuppgiftsansvarig kan aldrig delegeras till en enskild tjänsteman.

Tillsynsmyndighet

I och med att de nya dataskyddsreglerna har börjat gälla har Datainspektionen ansvar för all tillsyn av kamerabevakning i Sverige.

Tillstånd

När behövs tillstånd?

Tillstånd behövs enligt kamerabevakningslagen för kamerabevakning om kommunen kamerabevakar en plats dit allmänheten har tillträde. I detta sammanhang är det ointressant om platsen är ett offentligt eller privat område. Begreppet "plats dit allmänheten har tillträde" ska tolkas vitt och omfattar inte bara platser som allmänheten brukar vistas på, utan även områden som allmänheten överhuvudtaget har tillträde till. Följaktligen omfattas sådana platser där människor kan tänkas uppehålla sig och som inte är enskilda, exempelvis torg, skolgårdar (om inte särskilt beslut fattats om att obehöriga ej äga tillträde) parker eller bibliotek. Här kan även ingå exempelvis gemensamma utrymmen på ett äldreboende eller entréer, och vägen fram till receptionen, i en skolbyggnad dit allmänheten har tillträde.

Ansökan om tillstånd

Ansökan om *central* och *mobil* kamerabevakning görs av chefen för larmcentralen på Räddningstjänsten i samråd med aktuell verksamhet och avdelningen för skydd och säkerhet. Chefen för larmcentralen ansvarar då för att samråd har skett med dataskyddsombudet innan ansökan om tillstånd skickas in till Datainspektionen.

Ansökan om *lokal (a och b)* kamerabevakning görs av förvaltnings- eller bolagschef eller den/de som denne har delegerat ansvaret till i den egna verksamheten. Chefen för larmcentralen ska i samband med behandlingen av ett ärende få ta del av den tillståndsansökan som gjorts med ledning av dessa riktlinjer och ansökan om kamerabevakning. Samråd ska då också ha skett med dataskyddsombudet innan ansökan om tillstånd skickas in till Datainspektionen.

Oavsett central, lokal eller mobil kamerabevakning ska ansökan om tillstånd göras skriftligen till Datainspektionen. Ansökan ska innehålla följande:

- konsekvensbedömning
- uppgift om den som ska bedriva bevakningen och i förekommande fall den som ska ha hand om bevakningen för tillståndshavarens räkning,
- uppgift om bevakningens ändamål,
- en beskrivning av bevakningen, särskilt den utrustning som ska användas, var utrustningen ska placeras, det område eller typ av område som ska bevakas och de tider då bevakning ska ske,
- en bedömning av behovet av bevakningen och bevakningens proportionalitet i förhållande till ändamålet,
- en bedömning av riskerna för intrång i den personliga integriteten och en beskrivning av de åtgärder som planeras för att hantera riskerna, och
- uppgift om de omständigheter i övrigt som är av betydelse för prövningen av ärendet.

Om bevakningen avser en arbetsplats, ska ett yttrande från ett skyddsombud, en skyddskommitté eller en organisation som företräder arbetstagarna på arbetsplatsen lämnas in tillsammans med ansökan.

Ansök om tillstånd genom att fylla i Datainspektionens blankett:

<https://www.datainspektionen.se/globalassets/dokument/blankett-kameratillstand.pdf>

Fyll i hela blanketten och skicka med e-post till datainspektionen@datainspektionen.se eller med brev till Datainspektionen, Box 8114, 104 20 Stockholm. Se instruktioner i blanketten. Ansökan är kostnadsfri.

Datainspektionens handläggningstid för ansökan om tillstånd till kamerabevakning varierar, men planera för att den tar lång tid. Datainspektionen arbetar med att ta fram en e-tjänst för att ansöka om tillstånd till kamerabevakning. Tills vidare används ovanstående blankett. Kopia ska alltid skickas till larmcentralen@kristianstad.se eller med internpost till larmcentralen, Räddningstjänsten.

Förutsättningar för tillstånd

Kamerabevakning enligt kamerabevakningslagen innebär en behandling av personuppgifter. Den som vill kamerabevaka inom dataskyddsförordningens tillämpningsområde måste därför kunna stödja sig på åtminstone en av de angivna rättsliga grunderna. Vid tillståndsprövningen gör Datainspektionen en prövning av den planerade behandlingens laglighet i förhållande till dataskyddsförordningen och *utöver* det sker en prövning av om övervakningsintresset väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad.

Den vanligaste rättsliga grunden som kommunen tillämpar vid kamerabevakning bör vara den i artikel 6.1 e dataskyddsförordningen; om behandling som är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

Uppgift av allmänt intresse omfattar samtliga fall där enskilda subjekt har anförtrotts förvaltningsuppgifter som innebär myndighetsutövning. Uppgift av allmänt intresse omfattar också hälso- och sjukvård, förutsatt att det rör sig om bevakning av utrymmen som allmänheten har tillträde till. Vidare omfattas även kamerabevakning av skolområden dit allmänheten kan ha tillträde liksom kollektivtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och liknande, förutsatt att den som bedriver verksamheten kan anses utföra en uppgift av allmänt intresse som är fastställd på det sätt som anges i Dataskyddsförordningen.

Uppgift av allmänt intresse ska alltså vara fastställd i lag eller författning, beslut eller kollektivavtal. Annars är det inte en uppgift av allmänt intresse. Allmänt intresse vilar sig då på den kommunala kompetensen i 2 kap. kommunallagen. Genom denna får kommunen själv ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar.

Vid bedömningen av om övervakningsintresset väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad ska det särskilt beaktas om bevakningen behövs för att

- förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott på en brottsutsatt plats eller på en annan plats där det av särskild anledning finns risk för angrepp på någons liv, hälsa eller trygghet eller på egendom,
- förebygga, förhindra eller upptäcka störningar av allmän ordning och säkerhet eller begränsa verkningarna av sådana störningar,
- utöva kontrollverksamhet,
- förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor, eller
- tillgodose andra därmed jämförliga ändamål.

Vid bedömningen av den enskildes intresse av att inte bli bevakad ska det särskilt beaktas

- hur bevakningen ska utföras,
- om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet ska användas, och
- vilket område som ska bevakas.

Intresseavvägningen och dokumentation av intresseavvägningen ska ske av den som bedriver verksamheten.

När det gäller en skola dit allmänheten kan ha tillträde ska den som vill bedriva kamerabevakning i sin ansökan redogöra för några omständigheter som är av betydelse för prövningen:

- Är skolgården inhägnad, grindar eller andra anordningar med syfte att stänga skolgården?
- Finns tydlig skyltning?
- Leker barn där efter skoltid?
- I vilken utsträckning används skollokaler efter skoltid?

Ansökan kan även motiveras utifrån att skolan vidtagit åtgärder före kamerabevakning:

- Inlåsning av särskilt värdefull utrustning
- Förstärkt skalskydd till vissa rum och utrymmen i skolan
- Bättre belysning
- Ombyggnationer av ytor med skydd mot sikt
- Rörelsestyrda vattenkranar
- Ökad vuxennärvaro
- Elevskyddsombud

Gäller tidigare tillstånd?

De kameratillstånd som kommunen redan har gällt även efter den 25 maj 2018. Kommunen kan alltså fortsätta kamerabevaka enligt villkoren i beviljade tillstånd så länge tillståndet gäller.

Beslut om tillstånd

I ett beslut om tillstånd till kamerabevakning ska det framgå vem som ska bedriva bevakningen och i förekommande fall vem som ska ha hand om bevakningen för tillståndshavarens räkning.

Beslutet ska förenas med villkor om hur kamerabevakningen får anordnas. Villkoren ska avse:

- bevakningens ändamål,
- den utrustning som får användas och var utrustningen får placeras,
- det område eller typ av område som får bevakas och de tider då bevakning får ske, och
- upplysning om bevakningen, bevarande eller annan behandling av bilder eller ljud och andra förhållanden som har betydelse för att skydda enskildas personliga integritet, om sådana villkor behövs för tillståndet.

Ett tillstånd får helt eller delvis meddelas för en begränsad tid.

Ändrade förhållanden

Om förutsättningarna för ett tillstånd ändras får tillsynsmyndigheten besluta om nya villkor eller, om förutsättningarna för tillstånd inte längre är uppfyllda, återkalla tillståndet. Du kan därför inte utan tillstånd från Datainspektionen flytta en kamera som det finns tillstånd för till en annan plats.

Kamerabevakning som inte är tillståndspliktig

Platser dit allmänheten inte har tillträde

Som konstaterats krävs tillstånd enligt kamerabevakningslagen i de fall kommunen kamerabevakar på en plats dit allmänheten har tillträde. Av detta följer att platser dit allmänheten inte har tillträde får kommunen bevaka utan tillstånd, men kommunen måste likväl följa reglerna i dataskyddsförordningen. Områden som inte anses upplåtna för allmänheten är till exempel trappuppgångar i flerfamiljshus eller utrymmen och områden på arbetsplatser där allmänheten inte tillåts uppehålla sig.

Särskilt angivna undantag

Även om allmänheten har tillträde till en plats får kamerabevakning i vissa specifika fall ske utan att en ansökan om tillstånd har gjorts. Dessa undantag finns angivna i 9 och 10 §§§ kamerabevakningslagen.

I 9 § kamerabevakningslagen stadgas de områden som är helt undantagna från tillståndsplikten. Exempelvis viss kamerabevakning vid skyddsobjekt och kamerabevakning i parkeringshus.

I 10 § kamerabevakningslagen finns de *tillfälliga* undantagen. Till exempel

- under högst en månad, vid bevakning som bedrivs av Polismyndigheten eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om bevakningen är av vikt för att avvärja en överhängande fara för olycka, begränsa verkningarna av en inträffad olycka eller minska risken för nya olyckor, eller
- under högst en månad, vid bevakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om bevakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person.

Den som bedriver kamerabevakning som inte är föremål för ett tillståndskrav måste dock alltid se till att kamerabevakningen är förenlig med regleringen i dataskyddsförordningen eller annan tillämplig personuppgiftsreglering. Denna ska dokumenteras i kommunens e-tjänst för kamerabevakning.

Även om tillstånd inte behövs ska ansvarig för ansökan fylla i blankett (e-tjänst) så att det finns dokumentation om hur kamerabevakningen sker och som visar att vi följer dataskyddsförordningen. Blanketten skickas sedan till den som avser kamerabevaka samt systemförvaltaren.

Information om kamerabevakningen

Krav på tydlig och klar information

Kraven på att informera är mer omfattande än tidigare. Om vi kamerabevakar måste vi sätta upp skyltar eller informera om bevakningen på något annat sätt. Upplysningsplikten gäller även om varken tillstånd eller anmälan krävs och även i de fall då övervakningen avser en plats dit allmänheten inte har tillträde, alltså då dataskyddsförordningen som huvudregel tillämpas på bildupptagning.

Upplysningsplikten inträder när övervakningsutrustningen sätts upp fram till dess att utrustningen plockas ned och omfattar alla typer av övervakning. Information om att kamerabevakning sker ska vara tydlig och anpassad från fall till fall.

Även om det bästa sättet att upplysa om kamerabevakning oftast är att sätta upp informationsskyltar kan det finnas situationer där någon annan form av information är mer lämpad. Att bara ge muntlig information anser Datainspektionen däremot är tveksamt. Med muntlig information är det svårt att i efterhand kontrollera om informationsplikten har uppfyllts. Det är dessutom svårt att på ett bra och praktiskt sätt lämna muntlig information till externa personer, exempelvis besökare och andra utomstående som endast tillfälligt uppehåller sig på platsen.

Det är olagligt att sätta upp dolda bevakningskameror utan att informera den som bevakas. Utöver dataskyddsförordningens regler kan till exempel även brottsbalkens bestämmelse om kränkande fotografering bli tillämplig.

Vilka uppgifter ska informationen innehålla?

Informationen ska innehålla uppgifter om:

- vilka ni är som kamerabevakar
- kontaktuppgifter till er (förvaltning/bolag och kontaktperson med direktnummer och email)

Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid bevakningen, ska en särskild upplysning lämnas om detta.

Dessutom måste det finnas viss annan information, till exempel på en webbsida. Där måste framgå:

- kontaktuppgifter till dataskyddsbud, om ni har ett sådant,
- ert ändamål, alltså varför ni kamerabevakar
- rättslig grund, alltså vilken lag, regel eller vilket avtal som ni stödjer er på för att få kamerabevaka
- hur länge ni kommer att lagra uppgifterna.
- vilka rättigheter de registrerade har, till exempel att begära att ni raderar deras uppgifter, få bekräftat att man finns inspelad, begära att rätta uppgifterna samt göra invändningar och begäran om att få ut de inspelade materialen i den mån det rör den enskilde själv.
- att de registrerade kan klaga hos Datainspektionen om de tycker att ni bryter mot lagar, regler eller avtal

Även följande måste framgå om det gäller för er:

- om ni är skyldiga att kamerabevaka enligt avtal eller lag.
- vem som är mottagare av uppgifter, det vill säga om det är någon annan än ni som ska använda det insamlade materialet.
- om ni kommer att överföra uppgifter till tredje land.
- om ni kommer att använda uppgifterna för automatiserat beslutsfattande.

Systemförvaltaren ansvarar för att uppdaterad information finns på kommunens hemsida.

Undantag från upplysningskravet och rätten till information

Upplysning om kamerabevakning och information om den personuppgiftsbehandling som kamerabevakningen innebär behöver enligt 16 § kamerabevakningslagen inte lämnas i vissa särskilt utpekade fall. Exempelvis vid bevakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 4, 5 § 1–5 eller 6 § första stycket skyddslagen⁴ har förklarats vara skyddsobjekt, om bevakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet samt vid bevakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om bevakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person.

Undantagen gäller inte om ljud ska avlyssnas eller tas upp vid kamerabevakningen.

⁴ Skyddslagen (2010:305)

Vidare kan tillsynsmyndigheten besluta om undantag från upplysningskravet i kamerabevakningslagen och rätten till information om den personuppgiftsbehandling som kamerabevakningen innebär om det finns synnerliga skäl.

Särskilt om arbetsgivarens upplysningsplikt

Det ska vara tydligt på förhand för den som går in i ett specifikt utrymme att den platsen är kamerabevakad. Den som blir föremål för bevakningen bör få informationen innan den blir bevakad för att ha möjlighet att välja att inte bli bevakad. Det betyder att det inte är tillräckligt att sätta upp en skylt vid exempelvis huvudentrén till en lokal, när det även finns flera andra ingångar till lokalen. Även i förhållande till anställda krävs det mycket väl avvägda och tydliga rutiner för att det ska kunna vara tillräckligt att endast ge muntlig information.

Några särskilda platser med kamerabevakning

Kamerabevakning på arbetsplatsen

Arbetsgivaren måste se till att kraven är uppfyllda enligt dataskyddslagstiftningen. Anställda har normalt ett starkt intresse av att slippa bli kamerabevakade på arbetet. När det gäller bevakning av arbetstagare, vilka står i en beroendeställning till den som ska bedriva bevakningen, är det normalt inte möjligt att stödja bevakningen på samtycke eftersom samtycket inte kan ses som ett helt frivilligt och genuint lämnat samtycke.

För att avgöra om integritetsintrånget är tillåtet ska en arbetsgivare fråga sig om övervakningen är proportionerlig i förhållande till de problem man vill åtgärda på arbetsplatsen och till det integritetsintrång det innebär att bli kamerabevakad. Arbetsgivaren måste kunna visa att det finns starka skäl för övervakningen (exempelvis brottsförebyggande vid brottshistorik eller säkerhet vid särskilt utsatta platser såsom lastkaj) och att det inte går att komma till rätta med problemen med mindre ingripande åtgärder. Det är därför inte tillåtet att bevaka anställda för att rutinmässigt kontrollera hur de utför sina arbetsuppgifter.

För att det ska vara tillåtet att använda kamerabevakning med bildinspelning på en arbetsplats i brottsförebyggande syfte krävs som regel att varje område som kamerabevakas är brottsutsatt. Undantag kan gälla för mycket begränsade utrymmen med en ökad risk för brottslighet, exempelvis där man förvarar särskilt stöldbegärlig egendom. Det krävs att man har genomfört åtgärder för att begränsa bevakningen.

Om en arbetsgivare överväger att påbörja kamerabevakning på en arbetsplats ska en förhandling med företrädare för arbetstagarna genomföras enligt 11-14 §§ medbestämmandelagen.⁵ Vidare ska arbetsgivaren uppfylla kravet om att upplysa om den kamerabevakning som sker, se nedan *Information om kamerabevakningen, Särskilt om arbetsgivarens upplysningsplikt*.

⁵ Lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (MBL)

Skola

Kamerabevakning i skolans värld kan hanteras enligt både kamerabevakningslagen och dataskyddsförordningen, beroende på var övervakningen äger rum.

Justitieombudsmannen, JO, har i flera ärenden uttalat att en skola inte är någon allmän plats dit allmänheten har fritt tillträde. På platser där allmänheten inte har tillträde, såsom inne i en skola, tillämpas dataskyddsförordningen. Är det däremot en plats där allmänheten har tillträde tillämpas kamerabevakningslagen. Vi måste därför i varje enskilt fall utreda var kameran befinner sig och hur den är riktad.

Skolgårdar

Skolgårdar kan vara utformade på många sätt. Användningen och tillgängligheten av en skolgård varierar därför utifrån hur omständigheterna ser ut i det enskilda fallet.

Skolgårdar anses generellt vara en plats dit allmänheten har tillträde. När det gäller utemiljön, exempelvis skolgården, kan kameran fånga in utrymmen som utnyttjas av allmänheten och dit allmänheten kan ha rätt att ha tillträde. Det kan också förekomma olika aktiviteter i skolbyggnader efter det att den ordinarie skolverksamheten avslutats för dagen, t.ex. kvällskurser i klassrum eller slöjdsal och aktiviteter gymnastiksal, vilket medför tillträde till skolgården. En bedömning ska göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Tiden för kamerabevakning ska minimeras för att minska integritetsintrånget. Om allmänheten anses ha tillträde krävs tillstånd enligt kamerabevakningslagen.

Särskilt om skolfasader

Om en skola har haft problem med skadegörelse och brott och ändamålet med bevakningen är att förhindra brottslig verksamhet har det i praxis varit tillåtet att bevaka skolfasader under vissa villkor. Datainspektionens riktvärde är fortsatt 2 meter. De nya bestämmelserna öppnar upp för en eventuell lättnad vid bedömningen av dessa villkor, exempelvis att kamerabevakning vid brottsutsatta områden skulle kunna ske på större område än nuvarande praxis två meter från fasaden. Men det saknas fortfarande praxis som stödjer detta. Det är viktigt att ha en tydlig motivation till varför ett större område ska vara bevakat. Har det till exempel varit incidenter med stenkastning kan det finnas grund för ett utökat område då en sten ofta kastas från ett längre avstånd än 2 meter.

Inomhus i en skolbyggnad

Inne i en skolbyggnad anses allmänheten ha tillträde till ytan fram till skolexpeditionen. Kamerabevakning av dessa ytor fram till skolexpeditionen är därmed tillståndspliktiga.

I ett tillsynsärende bedömde Datainspektionen kameror som endast riktades mot entréerna till en skola och således filmade eleverna under kort tid när de går in och ut ur skolan. Bedömningen var att integritetsskyddsintresset ansågs relativt svagt. Att i realtid övervaka endast skolans entréer medförde enligt Datainspektionen inte heller någon påtaglig risk för att elevernas normala förehavanden och vanor övervakas. Skolhuvudmannen (i Kristianstads kommun motsvaras detta av barn- och utbildningsnämnden) hade visat att det fanns ett stort behov av att förhindra obehöriga att ta sig in i skolan för att misshandla och hota elever, och stjäla datorer samt även att

förhindra interna stölder. Huvudmannen hade också vidtagit rimliga alternativa åtgärder, såsom bl.a. kodlås, datorförvaring, rastvakter och flyttning av rektorers arbetsrum (DI:s beslut den 7 april 2011, dnr 1582-2010).

Övriga ytor inne i skolbyggnaden anses vara platser dit allmänheten inte har tillträde och kamerabevakning är därför inte tillståndspliktig där. Reglerna i dataskyddsförordningen ska dock följas.

För att avgöra om integritetsintrånget är tillåtet ska man fråga sig om övervakningen är proportionerlig i förhållande till de problem man vill åtgärda och till det integritetsintrång som det innebär att bli kameraövervakad. Det krävs liksom vid kamerabevakning på arbetsplatsen starka skäl för att en kamerabevakning ska vara motiverad och förenlig med dataskyddsförordningen. Kamerabevakning av lektionssalar, bibliotek samt liknande utrymmen som typiskt sett används för elevernas sociala umgänge såsom korridorer, uppehållsytor och elevcafé, betraktas generellt sett som ett intrång i såväl elevers och skolpersonals personliga integritet. Det finns då en risk för att elevernas normala förehavanden och vanor övervakas. Inte heller får kameror installeras för övervakning i toaletter, omklädningsrum eller personalrum.

Datainspektionen förbjuder dock inte all kameraövervakning inomhus. Upprepad skadegörelse, våldsbrott och stölder är rimliga motiv för att överväga kameraövervakning, även dagtid. Vid varje bedömning ska det dock vara visat att det finns ett påtagligt behov av en sådan ingripande åtgärd. För att avgöra om det är lagligt eller inte måste skolan göra en samlad bedömning. Det är viktigt att skolhuvudmannen har ett tydligt syfte med kamerabevakningen och gör klart för sig vilka konkreta problem som ska avhjälpas. Det är exempelvis i normala fall tillåtet för en skola som har problem med stölder på kvällstid med kamerabevakning på kvällar och helger, utanför ordinarie skoltid. Men då ska inte någon kamerabevakning ske dagtid. En skola som har problem med stölder i datorförvaringsrummet ska t.ex. inte använda kamerabevakning i matsalen. Vidare kan kamerabevakning av elevskåp vara tillåten om det finns ett påtagligt behov på grund av skadegörelse och för att skydda elevskåpen mot stölder. Men då ska kamerorna enbart vara riktade mot elevskåpen och inte längs med korridoren och övervaka den i sin helhet.

Eftersom skolan är en arbetsplats finns en skyldighet för arbetsgivaren att förhandla med arbetstagarorganisationer i enlighet med bestämmandelagen i samband med att kamerabevakning övervägs. Vi måste också se till så att vi uppfyller kravet om att upplysa om den kamerabevakning som sker, se nedan *Information om kamerabevakningen*. Bland annat elevråd, föräldraråd, arbetstagarorganisation och skyddsombud ska engageras i arbetet för att dels sprida information om kamerabevakningen, dels för att bidra till behovsanalysen.

Kamerabevakning inom vård och hemtjänst

För att man inom omsorgen ska kunna använda sådan välfärdsteknik såsom kamerabevakning, som medför att det sker en behandling av personuppgifter, krävs att det finns ett samtycke eller någon annan laglig grund enligt dataskyddsförordningen.

Kamerabevakningen sker i en integritetskänslig miljö, till exempel i sovrummet, och integritetsintresset är därför stort. Det kan vara svårt för vårdgivaren att visa att bevakningsintresset för att till exempel förhindra fallolyckor väger tyngre. Ett samtycke från den enskilde kan dock göra att behovet av kamerabevakning väger tyngre än den enskildes rätt att inte bli bevakad.

För att den enskilde ska kunna lämna ett samtycke måste hen ha fått information om kamerabevakningen och vara kapabel att förstå innebörden av sitt samtycke. Saknar hen förmåga att förstå, till exempel på grund av psykisk sjukdom eller demens, får vårdgivaren inte kamerabevaka med stöd av det samtycket.

Om den enskilde ångrar sig kan hen återkalla sitt samtycke till bevakningen och då får vårdgivaren inte längre kamerabevaka hen med stöd av samtycke. Får den enskilde besökare när kamerabevakningen sker får vårdgivaren inte kamerabevaka dem heller utan deras samtycke.

Vidare kan personal från socialtjänsten komma att bli kamerabevakade och det finns därför en skyldighet för arbetsgivaren att förhandla med arbetstagarorganisationer i enlighet med bestämmandelagen i samband med att kamerabevakning övervägs.

Drönare

Vilka regler gäller?

Samma regler gäller för drönare som för övrig kamerabevakning. Dataskyddsförordningen gäller om bevakningen innebär att personuppgifter behandlas och kamerabevakningslagen om drönaren används för varaktig eller regelbunden personövervakning på en plats dit allmänheten har tillträde. Förutom dataskyddsförordningen och kamerabevakningslagen finns även en del andra regler att tänka på när det gäller drönarfotografering, bland annat regler för spridningstillstånd för geografisk information hos Lantmäteriet och regler för flygning enligt Transportstyrelsens föreskrifter.

Krävs det tillstånd enligt kamerabevakningslagen för drönare?

Tillstånd krävs enligt kamerabevakningslagen om drönaren kommer att användas för varaktig eller regelbunden personövervakning på en plats dit allmänheten har tillträde. Se ovan *Tillstånd, Ansökan om tillstånd*.

Begreppet personbevakning är snävare än personuppgiftsbegreppet i dataskyddsförordningen eftersom detta begrepp enbart fokuserar på den fysiska personen. Ett registreringsnummer (som i de flesta fall är en personuppgift enligt dataskyddsförordningen) skulle till exempel falla utanför personbevakningsbegreppet. Personbevakning är bevakning där människor utan större svårighet kan identifieras. Vidare ska bevakningen vara varaktig eller regelbundet upprepad. Varaktig personbevakning är till exempel att under en längre tid filma en plats där många människor vistas. Regelbundet upprepad bevakning är till exempel att filma vid flera olika tillfällen som ligger ganska nära varandra i tiden.

Filmar du med drönare har du ofta möjlighet att själv se till att du inte behöver tillstånd enligt kamerabevakningslagen. Så kan ske genom att kameran slås på först när kameran når en viss höjd, användning av förbättrad optik eller när drönaren flyger över ett område där människor normalt inte uppehåller sig. Viss försiktighet bör dock iakttas med hänsyn till dagens utveckling gällande drönare och deras optik.

Kamerabevakningslagen blir inte heller tillämplig om enstaka identifierbara personer helt kortvarigt hamnar i kamerans upptagningsområde, så länge det inte sker regelbundet. I dessa fall krävs inget tillstånd. Lagen gäller nämligen endast om man under en längre tid, eller regelbundet, filmar identifierbara människor.

Det kan dock krävas tillstånd från Lantmäteriet för publicering och spridning av geografisk information eller Transportstyrelsen samt tillstånd från Post- och Telestyrelsen för vissa typer av radiosändare.

Spridningstillstånd krävs för bilder tagna med luftfartyg men det finns vissa undantag för bl. a. offentlig plats, bostadsbyggnader och åkermark. Viktigt att tänka på är att inte annat än det som är undantaget finns med i bild. Ett bra sätt att begränsa omfånget är genom att använda lodbilder och undvika att horisonten finns med i bild. Lantmäteriet har bra information om vad som är undantaget och hur tillståndsansökan går till.

Tillståndsansökan är kostnadsfri.

Var får jag flyga med drönare?

Enligt Transportstyrelsens föreskrifter ska flygningar ske så att det obemannade luftfartyget är väl inom synhåll för piloten (utan hjälp av visuella hjälpmedel såsom kikare) och inom luftfartygets operativa räckvidd. Hänsyn ska tas till annan pågående aktivitet, topografi och eventuella hinder, atmosfärisk påverkan på radioförbindelse, störning på använd frekvens, väderpåverkan etc. Med andra ord ska både drönaren och det omgivande luftrummet hållas inom god uppsikt. Piloten ska i alla lägen kunna upptäcka och väja för annan trafik. En flygning i okontrollerat luftrum ska ske på en höjd som är lägre än 120 m (400 ft) över marken eller vattnet.

Vidare framgår av Transportstyrelsens föreskrifter att piloten innan en flygning genomförs ska upprätta ett flyg- och säkerhetsområde, vars utbredning rymmer inom avsedd terräng och omgivning, med avseende på avstånd till människor, djur och egendom. Under hela flygningen ska det finnas ett horisontellt säkerhetsavstånd mellan det obemannade luftfartyget och människor, djur och egendom som inte hör till flygningen, så att ingen eller inget kan komma till skada. Hänsyn ska tas till hur drönaren kan uppfattas av personer i dess närhet. Även själva ljudet av drönaren kan innebära en s.k. "chilling effect", alltså att beteendet anpassas på grund av känslan att vara övervakad.

Flygning får inte ske på sådant avstånd eller på sådant sätt att det kan störa en pågående räddningsinsats.

Det finns restriktionsområden i Sverige över till exempel järnvägsstationer, fängelser, kärnkraftverk, naturområden och militära områden. För att flyga inom dessa områden gäller särskilda villkor och ofta kan ett särskilt tillstånd krävas. På LfV:s drönarkarta (se

Transportstyrelsens hemsida) går det att se var restriktionsområdena finns och på Naturvårdsverket hittar du vilka naturområden där i vissa fall du behöver söka ett tillstånd för att flyga eller landa med drönare.

I närheten av flygplatser får du som högst flyga 50 m, eller 10 m om det rör sig om en militär flygplats. Du får aldrig flyga närmare än 5 km från start-/landningsbanor utan särskilt tillstånd. Flygning i kontrollerat luftrum får annars bara ske efter särskilt tillstånd av och på de villkor som lämnas från berörd flygkontrollenhet för det aktuella luftrummet (klarering). Flygning i trafikzon ATZ (Aerodrome Traffic Zone, ett avgränsat luftrum upprättat omkring flygplats för skydd av flygplatstrafik) får ske endast efter samråd med berörd flygplats. Flygning närmare än 1 kilometer från vissa helikopterflygplatser (som anges i AIP (Aeronautical Information Publication) AD1.1 mom 11) får endast ske i samråd med berörd helikopterflygplats, se LFV:s drönarkarta.

De generella reglerna för drönare hittas på Transportstyrelsens hemsida: Transportstyrelsens regler för obemannade luftfartyg och på Luftfartsverket hemsida Drönarflygning.

Nya EU-gemensamma regler för drönare börjar tillämpas fr o m 1 juli 2020. Mer information om det finns hos Transportstyrelsen.

Informationsplikten

Vid kamerabevakning med drönare utgör bestämmelserna om registrerades rätt till information stora problem om man ska bokstavstolka lagstiftningen. I praktiken skulle detta innebära att omfattande information skulle behöva ges till varje enskild individ som fångas på bild (förutsatt att personen ifråga kan identifieras).

Artikel 29-gruppen (numera Europeiska Dataskyddsstyrelsen) har tidigare publicerat en vägledning om drönare där informationsplikten adresseras. Enligt denna vägledning (Opinion 01/2015 on Privacy and Data Protection Issues relating to the Utilisation of Drones) bör den personuppgiftsansvarige tillämpa ett ”multi-channel approach” för att på ett så bra sätt som möjligt säkerställa att de registrerade informeras om kamerabevakningen. Följande informationskanaler lyfts upp som exempel:

Skyltar och informationsblad (precis som vid vanlig kamerabevakning) bör anses lämpligt om kamerabevakningen med drönare sker över en bestämd plats, till exempel ett idrottsevenemang eller en konsert. En skylt kan med fördel även innehålla information om att hålla avstånd och att piloten inte får störas under flygningen. Landningsplatsen ska vara tydlig och välavgränsad för att minimera skaderisk för såväl personal som allmänhet.

- Sociala medier samt hemsida bör innehålla information om drönarbevakningen.
- Drönaren bör om möjligt synliggöras (ljus, ljud m.m.)
- Drönarpiloten bör även i största möjliga mån synliggöras för att tydligt visa på att kamerabevakning pågår.

Även om varken dataskyddsförordningen eller kamerabevakningslagen blir tillämpliga, och därmed inte heller de stora krav som ställs för att uppfylla informationsplikten, ska allmänheten informeras om att flygning med drönare sker. Information om att kommunen

använder drönare publiceras på Kristianstads kommuns hemsida. Drönaren är märkt med Kristianstads kommun, operatörens namn och telefonnummer. Om bil används till flygområdet är bilen markerad med "Kristianstads kommun" och drönarpiloten använder varselkläder med texten "Kristianstads kommun, fotograf".

Vad händer med tidigare beviljade tillstånd?

Tidigare beviljade tillstånd för de fall där tillstånd krävs fortsätter att gälla. Om er verksamhet inte längre måste ha tillstånd upphör tillstånden att gälla. Vi måste istället följa de regler som följer av dataskyddsförordningen och kamerabevakningslagen. Om vi följer de villkor som angavs tillståndet talar det starkt för att vi även kommer leva upp till de krav som ställs i dataskyddsförordningen och kamerabevakningslagen.

När använder vi drönare i kommunen?

I Kristianstads kommun används drönare vid marknadsföring av kommunen och vid dokumentation och planering av byggnader och vid framtagande av höjdmodeller, så kallade ortofoton. Kommunen använder också drönare vid vissa inspektioner av kommunala byggnader.

I Kristianstads kommun är rutinen att aldrig filma på lägre höjd än 60 meter vilket innebär att personuppgifter sällan behandlas och därmed krävs inte heller tillstånd. Om en person ändå kan identifieras gäller samma förfaringsätt som för kommunens övriga bilder enligt dataskyddsförordningen. Om filmningen inte kan grundas på allmänt intresse eller någon annan laglig grund enligt dataskyddsförordningen ska ett samtyckesavtal tas fram och lagras i kommunens bildbank. Om inte samtyckesavtal kan skrivas ska bilderna eller filmen kastas.

Räddningstjänsten har också en möjlighet att använda drönare. Om det inträffat en olycka som får antas vara av mer allvarligt slag, eller det finns en överhängande risk för en sådan kan räddningsledare besluta om kamerabevakning och då behövs inte tillstånd enligt det särskilt angivna tillfälliga undantag från tillstånd i 10 § p. 2 kamerabevakningslagen, se ovan stycke *Kamerabevakning som inte är tillståndspliktig, Särskilt angivna undantag*. Detta undantag är dock tidsbegränsat till högst en månad. Vidare kan räddningstjänsten stödja polisen och under en begränsad tid bevaka en plats. Räddningstjänstens flygning utförs enligt särskilt tillstånd som söks hos Transportstyrelsen.

Hantering av bevakningsmaterial

Hur ska bild- och ljudmaterial från kamerabevakning skyddas?

Bild och ljud som tas upp i samband med kamerabevakning betraktas som personuppgifter ska skyddas med lämpliga säkerhetsåtgärder. Säkerhetsåtgärderna ska anpassas till de tekniska möjligheter som finns, vad det kostar att genomföra åtgärderna, de särskilda risker som finns med behandling av materialet och hur känsligt materialet är. Ett krav är att materialet ska förvaras i säkerhetsskåp SS3492.

Inspelat material är att anse som känsligt material till vilket endast ett fåtal personer har tillgång till genom att:

- Det förvaras i låsta/inbrottslarmade utrymmen
- Inpasserings/tillträdeskontroll sker till de utrymmen där utrustning förvaras
- Materialet ej lagras på andra ställen än de system som är avsedda för kamerabevakning

Inspelat material är att anse som känsligt material till vilket endast ett fåtal personer har tillgång till. Antalet behöriga personer ska begränsas och personal ska endast ta del av materialet då det är nödvändigt för att utföra en arbetsuppgift. Behörighet att granska inspelat material har endast säkerhetschefen, avdelningschefen på larmcentralen, ansvarig för anläggningen vid lokal anläggning, systemförvaltare och tjänstgörande larmoperatör. Det ska genom loggar kunna visas vem som granskat materialet och när, så att eventuellt missbruk kan följas upp. Granskning av bilder får lov att ske exempelvis om ett tillbud inträffat eller misstanke råder om att ett tillbud har skett

Om någon annan extern leverantör anlitas för att ha hand om kamerabevakningen ska den som bedriver kamerabevakningen ge instruktioner om behandlingen av personuppgifter till leverantören och ha ett skriftligt avtal med denne, ett personuppgiftsbiträdesavtal eller ett datadelningsavtal. Dessutom ska den som bedriver kamerabevakningen kontrollera att den som anlitas sköter bevakningen på ett lagligt sätt.

Hur länge får man spara material från kamerabevakning?

Material från kamerabevakning får sparas så länge det behövs för det ändamål som kamerabevakningen bedrivs för. I svensk praxis har man tidigare som utgångspunkt ansett att två månader är en godtagbar bevarandetid. I och med dataskyddsförordningen ändras detta och materialet får bevaras så länge det är nödvändigt för ändamålet. Det är upp till den personuppgiftsansvarige att göra en bedömning av hur länge materialet får bevaras. När bild- eller ljudmaterial inte längre får bevaras ska det omedelbart förstöras. I Kristianstads kommun får inspelat bildmaterial sparas i max sju dygn.

Tystnadsplikt och utlämnande av material från kamerabevakning

Bild- och ljudmaterial Integritetsskyddskäl

Av integritetsskyddsskäl är det angeläget att spridningen av bild- och ljudmaterial om en enskilds personliga förhållanden som har inhämtats genom kamerabevakning begränsas. Ju fler som får tillgång till sådant material, desto större är risken för att materialet används för ändamål som inte är berättigade. Regleringen av möjligheterna att lämna ut material från kamerabevakning ger således uttryck för en avvägning mellan, å ena sidan, intresset av att material från kamerabevakning kommer till användning för de avsedda ändamålen och, å andra sidan, intresset av att begränsa spridningen av materialet.

Sekretessen hindrar normalt inte att enskilda kan få tillgång till material från kamerabevakning som avser dem själva i det allmännas verksamhet. Om materialet

omfattar även andra personer, kan den enskilde få tillgång till materialet förutsatt att ett utlämnande inte är till men för någon sådan person eller dennes närstående.

Offentlighets- och sekretesslagen gäller för myndigheter

Bild- och ljudmaterial från kamerabevakning omfattas av en tystnadsplikt enligt kamerabevakningslagen och ska skyddas mot obehörig åtkomst eller obehörigt utnyttjande. Kommunen ska som myndighet istället för kamerabevakningslagen tillämpa offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. När det gäller material från kamerabevakning är det bestämmelsen i 32 kap. 3 och 3a §§ OSL som blir aktuella.

Sekretess som huvudregel med undantag för domstolar

I bestämmelserna 32 kap. 3 och 3a §§ OSL stadgas särskilt vad som gäller sekretess vid kamerabevakning. Bestämmelsen 32 kap. 3 § OSL har ett *omvänt skaderekvisit*.⁶ Huvudregeln är därför att sekretess råder för dessa uppgifter, då de uppgifter som samlas in genom kamerabevakning normalt är att betrakta som känsliga från ett integritetsperspektiv. Uppgifter som lämnas ut med stöd av bestämmelsen omfattas av ett lika starkt sekretesskydd hos de mottagande myndigheterna, eftersom aktuell bestämmelse om sekretess vid kamerabevakning 32 kap. 3 § OSL gäller även där.

När det gäller domstolars rättskipande eller rättsvårdande verksamhet gäller dock ett *rakt skaderekvisit*, dvs. det råder alltså en presumtion för offentlighet.

Sekretessen gäller i fråga om uppgifter om någon enskilds personliga förhållanden, oavsett om informationen har inhämtats från en bild eller text som visas på en bildskärm eller av material som har lagrats på ett videoband eller något annat lagringsmedium. Kamerabevakning kan innefatta även avlyssning och upptagning av ljud.

Utlämnande till en brottsbekämpande myndighet

Material från kamerabevakning får lämnas ut till en brottsbekämpande myndighet som har ett behov av materialet för att utreda ett begånget brott. Ett utlämnande kan enligt denna bestämmelse ske om den mottagande myndigheten har ett behov av uppgifterna för att utreda ett begånget brott med fängelse i straffskalan (jfr 10 kap. 24 §). De brottsbekämpande myndigheterna har även behov av att få tillgång till material från kamerabevakning för andra ändamål inom brottsbekämpningen än utredning av begångna brott. Vid planlagda operativa brottsförebyggande insatser kan realtidstillgång till material från kamerabevakning vara av stort värde. Det finns vidare i underrättelsearbetet ett stort behov av kartläggning av t.ex. grov brottslighet eller brottsaktiva grupperingar. I sådan kartläggning utgör material från kamerabevakning en viktig informationskälla. Material från kamerabevakning kan också utgöra ett viktigt underlag för åtgärder för planering och vidtagande av skyddsåtgärder vid allvarliga hot mot person eller egendom i syfte att förebygga eller förhindra att ett uttalat hot omsätts i handling. Även när det gäller uppgifter som ska lämnas ut för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig

verksamhet krävs det dock att det finns ett konkret behov av uppgifterna. Utlämning ska ske med krypterat USB.

Utlämnande till kommuner och myndigheter som ansvarar för räddningstjänst

För att övervakning som sker i syfte att förebygga olyckor ska kunna vara effektiv krävs vidare att material kan lämnas ut till kommuner och myndigheter som ansvarar för räddningstjänst.

Även andra regler om sekretess till skydd för enskilda kan bli tillämpliga

Även andra regler om sekretess till skydd för enskilda kan bli tillämpliga på uppgifter som har inhämtats med en bevakningskamera. Som exempel kan nämnas att sekretessen enligt 25 kap. 1 § är tillämplig även på uppgifter som har inhämtats vid patientövervakning med en TV-kamera. Som ett annat exempel kan nämnas föreskrifterna i 35 kap. 1 § om sekretess i fråga om uppgifter om enskilda som har kommit fram i bl.a. polisens verksamhet.

Vid konkurrerande sekretesskydd ska regeln som ger det största skyddet ges företräde (se 7 kap. 3 §). I domstol gäller dock delvis andra konkurrensbestämmelser (se 43 kap. 2 §).

Förteckning över kamerabevakning

De förteckningar över kamerabevakning som verksamheterna ska upprätta kan innehålla detaljerad information vårt säkerhetsarbete och vilka åtgärder som vidtagits. Denna information kan öka vår verksamhets sårbarhet. I förteckningarna ska därför endast sådan information som är nödvändig finnas med.

När det gäller förteckningar ska det bedömas om sekretess för dessa uppgifter föreligger utifrån 18 kap. 8 § OSL. I denna bestämmelse fastställs att sekretess gäller för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om säkerhets- eller bevakningsåtgärd, om det kan antas att syftet med åtgärden motverkas om uppgiften röjs och åtgärden avser. Sekretessen är begränsad genom ett rakt skaderekvisit, det vill säga offentlighet är huvudregeln. Men om uppgifterna inte kan lämnas ut på grund av säkerhetsskäl kan en sådan uppgift falla under bestämmelsen och hemlighållas. En bedömning måste göras i varje enskilt fall.

Ansvar för utlämnande av allmän handling

Säkerhetschefen, avdelningschef för larmcentralen, inre befäl och/eller ansvarig för anläggningen vid lokal kamerabevakning beslutar om utlämnande av allmän handling. All utlämning av allmänna handlingar ska sekretessgranskas innan utlämning, även från kamerabevakning inspelat bildmaterial.

Om man bryter mot tystnadsplikten kan man dömas till böter eller fängelse för brott mot tystnadsplikten. Även arbetsrättsliga åtgärder kan vidtas.

Begäran om registerutdrag enligt dataskyddsförordningen

Förutom den grundlagsstadgade rätten att begära att få ta del av material från kamerabevakning som en allmän handling har den person som kan identifieras vid kamerabevakning, även kallad den registrerade, rätt att av den personuppgiftsansvarige få bekräftelse på huruvida personuppgifter som rör honom eller henne håller på att behandlas och i så fall få tillgång till personuppgifterna, förutsatt att begäran från den registrerade inte är uppenbart ogrundad eller orimlig.

Ett registerutdrag ska innehålla information om huruvida personuppgifter behandlas eller inte. Om personuppgifter behandlas ska det framgå vilka uppgifter om den sökande som behandlas i form av ett utdrag med alla de personuppgifter som rör personen som sökt registerutdrag. Bland annat ska det framgå varifrån dessa uppgifter kommer, vad som är ändamålet med behandlingen och till vilka mottagare eller kategorier av mottagare uppgifterna lämnas ut. Ett registerutdrag ska tillhandahållas kostnadsfritt.

Om ni inte kan identifiera den som bevakats gäller inte rätten till registerutdrag och ni behöver inte lämna ut några bilder, om inte den som filmats kan lämna ytterligare information som möjliggör identifiering. Det skulle exempelvis vara möjligt om den som begär informationen kan berätta vid vilken tidpunkt som den blev filmad.

Vad händer om kommunen bryter mot bestämmelserna?

Samma sanktioner

Om kommunen bryter mot reglerna i dataskyddsförordningen kan Datainspektionen besluta om att kommunen ska betala en administrativ sanktionsavgift och skadestånd. Bestämmelser om Datainspektionens befogenheter i EU:s dataskyddsförordning ska gälla även vid tillsynen över att kamerabevakningslagen följs. Med andra ord får Datainspektionen, om kommunen bryter mot reglerna i kamerabevakningslagen, vidta samma åtgärder som vid brott mot dataskyddsförordningen, det vill säga ta ut en sanktionsavgift och skadestånd. Då kamerabevakningslagen kompletterar dataskyddsförordningen gäller kamerabevakningslagen i första hand om den är tillämplig.

Administrativ sanktionsavgift

I kamerabevakningslagen står särskilt utskrivet vid vilka tillfällen Datainspektionen kan ta ut en sanktionsavgift. Det kan ske om den som bedriver kamerabevakning bryter mot tillståndskravet, dvs. saknar tillstånd till kamerabevakning trots att ett sådant krävs enligt lagen. Datainspektionen får också ta ut sanktionsavgift av den som har beviljats tillstånd till kamerabevakning men inte följer villkoren i beslutet om hur kamerabevakningen får anordnas eller om den som bedriver kamerabevakningen bryter mot kraven om hur upplysning om kamerabevakning ska lämnas. Slutligen får en sanktionsavgift också tas ut

av den som har beviljats undantag från upplysningskravet och rätten till information men inte följer villkoren i beslutet om undantag.

Hur hög sanktionsavgiften blir beror dels på vilken bestämmelse överträdelsen gäller, dels på omständigheterna i det enskilda fallet. Datainspektionen kommer bland annat att titta på hur allvarlig överträdelsen är, hur stor skada som skett, om det är fråga om känsliga personuppgifter, om det rör sig om upprepade överträdelser och om överträdelsen är avsiktlig. Datainspektionen ska se till att en eventuell sanktionsavgift är effektiv, proportionerlig och avskräckande. Därför kan även exempelvis organisationens storlek ha betydelse. För mindre allvarliga överträdelser ska avgiften uppgå till högst 5 miljoner kronor och för allvarligare överträdelser till högst 10 miljoner kronor.

Skadestånd och andra varningar

Vid överträdelse av gällande bestämmelser eller av beslut som har meddelats kan kommunen också bli skyldig att betala skadestånd.

Datainspektionen kan utfärda varningar om en planerad behandling av personuppgifter sannolikt kommer att bryta mot bestämmelserna i förordningen. Datainspektionen kan även utfärda reprimander om en pågående behandling av personuppgifter bryter mot bestämmelserna och kan dessutom förelägga att en viss behandling måste upphöra.

Datainspektionens beslut om administrativ sanktionsavgift och skadestånd kan överklagas.

För mer information

Räddningstjänsten

Larmcentralen
Tel: 044-200 400

Patrik Freij
Tel: 044-200 400

Riktlinjer för kamerabevakning
Änr RN 2019/113
Antagen av Kommunstyrelsen 2019-09-25

Kristianstads
kommun

Kristianstads kommun | Räddningstjänsten
Larmcentralen | 044-200 400
www.kristianstad.se | kommun@kristianstad.se